

Mikrofilm Alında
2.8.1996 OAB

120

KÜTÜPHANEDEN DIŞARI
ÇIKARILMAZ

D.P.
Meclis Grubu
Müzakerelerine ait
Tutanak

9. Şubat. 1954

15.

77-910
1954
c.6

Fihrist

	<u>Sayfa</u>
Tutanak özetinin okunması ve kabulü	1
Kastamonu Mebusu Şukru Kerimzadenin Doğu Almanya ile ticaret munasebetleri hakkın- daki sualine Ekonomi ve Ticaret Vekili Fethi Çelikbaş'ın cevabı	2
Şukru Kerimzadenin sözleri	6

KÜTÜPHANEDEN DIŞARI
ÇIKARILAMAZ

T. B. M. M.
Kitaplığı

Es. No. : 1372-1752

Femiz : R. Z. 11

15

A I

DEMOKRAT PARTİ MECLİS GRUPLU

TOPLANTISI

9. İL 1954 salı

Açılma saati : 15

Reis- Osman Kapanı

Katipler - Sudi Mihçioğlu - Osman Kavrakoğlu

Reis- Çoğunluğumuz var , birleşimi açıl orum. Geçen toplantı tutanak özetini okunacaktır.

(Tutanak özetini okundu)

Reis- Tutanak özetini hakkında söz isteyen var mı?... Söz isteyen olmağına göre kabul edenler işrate buyursunlar.....Kabul etmeyenler.....Kabul e ilmiştir.

Gündemin ikinci maddesi : Kastamonu Mebusu Şükrü Kerimzadenin Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sorusudur. Soruyu okutuyorum.

(Kastamonu Mebusu Şükrü Kerimzadenin takririni okundu)

Reis- Şz Ekonomi ve Tâcâret Bakanınıdır.

Ekonomi ve Ticaret Vekili Fethi Çelikbaş (Burdur) - Muhterem arkadaşlar, Doğu Almanya ile ticari münasebetlere 951 senesi sonundan itibaren başlamış bulunmaktadır. Bu tarihte bütün Avrupa Tediye Birliğine dahil memleketlerin yaptığı veçhile Türkiyeye de hususi takas şekliyle Doğu Almanya ile ticari mübadelelere bağlamıştır. ve 27.12.951 tarihinde çıkan bir kararname ile esasen serbest dğ- vizle ihrac edilen uç sayılı listeye dahil maddelerin yani bütün ve kuru meyvaların ihracına da salâhiyet verilmiştir. Bu kararnameye istinaden Ekonomi ve Ticaret Vekâleti iki sirküler neşretmiştir . ve bu sirkülerlerle Şarki Almanya^{ya}/ile Türkiyeden ihrac edilen mallar mukabilinde ithal edilecek malların tatbik şeklini yani iki taraflı mübadelelerinⁱⁿ tatbikatına ait esasları vazetmiştir. 953 Eylülünde takas sistemini külliyyen ilga eden yeni dış ticaret rejiminin kabulünden sonra Şarki Almanya ile de bu tarihte Batı Avrupa Tediye Birliğine dahil ve dışında bulunan memleketlerin yapmış olduğu veçhile Türkiye ile Şarki Almanya arasında Merkez Bankasının Şarki Almanya Merkez Bankasıyla mustakillen hesap açmak suretiyle muamele yapılmasına teşebbüs olunmuş.

yapılmasına teşebbüs olunmuştur. Bu maksatla döviz tali komitesinde yeni rejime intibak ettirmek için mevzu tetkik edilmiş, Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin işe başlaması maksadı ile muhtelif vekâletli re yazı yazmak suretiyle teşebbüse geçmiş ve Şarki Almanyada bu Hükümetimiz bu idareyi resmen tanımadığı için başka memleketlerin yapmış olduğu gibi biz de karşılıklı bir hesap açalım diye çalışmalara başlamıştık. Fakat Merkez Bankasının bu çeşit bir hesap açabilmesinin Aliye Vekâletinin müsaadesine bağılı olması ve nihayet Şarki Almanyanın resmen tanınmaması karşısında hesap bakiyesinden tevellüt edebilecek zararların hazineye teveccüh edebilmesi karşısında Aliye Vekâleti Merkez Bankasının böyle karşılıklı bir hesap açmasına muvafakatını beyan etmemiştir; muvafakat vermemiştir. Bunun üzerine Ekonomi ve Ticaret Vekâleti hususi bankalarla Şarki Almanya Devlet Bankası arasında bir hesap açtırma yolu ile işlerin tanzim edilmesine

ait

yolu ile işlerin tanzim edilmesine ait teşebbüslere geçmiştir. Fakat maalesef bu güne kadar müteşebbislerden müsbet bir ~~sonuç~~ netice alınamamıştır. Şarki Almanya ile ticarî münasebetlerimizin devam etmesinin büyük ehemmiyeti bilhassa şu noktadan ileri gelmektedir. Türkiyenin rakibi olan memleketler ezcümle Yunanistan Şarki Almanya ile, demin arzettiğim gibi, Yunan bankası ile Şarki Alman devlet bankası arasında hesap açmak suretiyle bilhassa tütün Şarki Almanyaya setmek için gayet ciddi teşebbüslere geçmiştir. Ve takdir buyraceğiniz veçhile milletler arası ticarî münasebetlerde müsyen bir piyasayı herhangi bir memleketin kazanmasından o piyasayı kazanmak, bidayette pazarı kazanmaktan çok güç olacaktır. Onun için bizde evvelâ Merkez bankası ile bu olmayınca hususî bir banka ile bunu yapmak istiyoruz. Yine bu mevzuda Türk ticaret ve senayi odalarına belki yazı yazarak Garp memleketlerinde yapıldığı veçhile hususî ticaret ve senayi odalarının teminatıyla mübadeleleri artırmak imkânı karşısında o yoldan da bir teşebbüse geçelim, dedik.

Ticaret ve senayi odaları

A 2

geç olmasına rağmen müsbet bir netice alınması karşısında demin arzettiğim gibi Merkez bankası böyle bir hesap açmak durumu karşısında bu kapı da kapanmış bulunmaktadır. Halen Türkiyedeki milli bankalarla Şarki Almanya devlet bankası arasında karşılıklı bir hesap açtırmak suretile memleketin Şarki Almanyadan alışık olduğu muayyen ihraç mallarını süratle satmak ve mukabilinde hesap yolu ile , bugünkü takas yolu ile değil, hesap yolu ile bu memleketin makine , kimyevi gübre , kagıt, fenni aletler vesaire ithal etmek hususunda çalışmalara devam etmekteyiz. Hususi bankalarımızın şarki Almanya ile böyle bir hesap açtırmak için müsbet netice verecek plursa hakikaten memleketimizin Şarki Almanya ile mübadele hacmi bugünkünün çok fevkine süratle çıkabilecektir. Çünkü şarki Almanya türk mallarına alışık bir piyasadan ve memleketimizin de Şarki Almanya mallarına muhtaç bir durumdadır.

Şimdilik maruzatım bundan ibarettir. Arkadaşımız sualinin açmasına karşı belki ileride vesikalar üzerinde maruzatım olacaktır.

Reis- Şukru Kerimzade.

Şukru Kerimzade (Kastamonu)- Efendim, muhterem Vekil beye arkadaşımızın verdiği izahattan dolayı kendisine teşekkür etmekle söze başlayacağım. Sureti hususiyede bildiğime göre de Şarki Almanya ile ticari münasebetlere girişmeğe ve bunun inkışaf bulmasına hakikaten Ticaret Vekili arkadaşımız canı gönülden taraftardır ve bu hususta da kendisine terettüb eden, Vekâletine terettüb eden her inkânı araştırmış ve teşebbüslere de geçmiş olduğu malûmdur. Nitekim kendileri de aynı suretle izah verdiler.

Bu meselenin ehemmiyeti hakkında kısaca dikkat nazarınızı çekmek isterim. Almanya tümü ile bugüne kadar Turkiyenin bütün mahsulatını en iyi ve en geniş mikyasta bir alıcısı bulunmaktadı. Harpten sonra Almanya muhtelif bölgelere ayrılmıştır. ve bu bölgelerden Şarki Almanya ile de memleketimiz siyasi münasebetlere girişmediği için resmen ticari münasebetlere de girişmek mümkün olamamıştır. ve Vekil beyin izah ettiği gibi son zamanda nesredilmiş olan dış ticaret rejiminden evvel gayet ~~mahdut miktarda~~

15

0/1

K

2

gayet mahdut miktarda gerdî teşebbüslerin gayreti ile ve tamamıyla takas sistemi dahilinde mevzii ve münferit ticari muameleler cereyan etmekte idi. Fakat bu muameleler hiç bir zaman memleketimizi ve memleket ticaretini eskiye nazaran tatmin edici mahiyette olmıyordu. Bir iki gayet uyanık müteşebbis buna muvaffak olmuştu. ve onların inhisarı dahilinde mahdut muamelere inhisar etmekteydi. "albuki *1 manya ve *arki Almanya bizim mahsulâtımızdan, bilhassa satışında bir az güçlük çektiğimiz maddeleri daima alıcı ve talip bulunmaktadır; karşılığında da bizim birinci derecede ihtiyacımız olan şayanı ehemmiyet mallar vermekte ve verebilmektedir. Bunun yanı başında en ehemmiyetlisi Amerikan tipinin hricindeki tütünlerim ze en baş müşteri olmuş olmasındır. Bu gün o yolun kapanmış olması bu tütünlerin belki de yaran satmakta büyük müşkülata uğramamıza sebebiyet verecektir. Binaenaleyh tütün ihracatçılarından Ankaraya gelip yaptıkları teşebbüsler esasında öğrendiklerimize göre 5 milyon kiloya balığ olan tütün müstehlaki, alıcısı vaziyetinde bulunan şarki almanyanın ~~satış ve satış suzette teknes elde edilmesi lâzım~~ ~~gelmektedir.~~

mutlak ve mutlak surette tekrar elde edilmesi lazımgelir. Bilirsiniz ki tütün tiryakiliği, dudak tiryakiliği olan bir memleketin bizim tütünlerimize olan itiyadını kaybedecek olursak başka memleketlerden bu ihtiyacı temin etmek yoluna giderlerse yarın o memlekete aydet ettiğimiz zaman, vekil beyin söylediği gibi, tekrar o piyasayı elde etmek bizim için muhal denecek kadar güç olur. Resmî ticaret münasebetlerimize giremediğimize göre başka yollarla bunu temin etmek mümkün değil mi? Son zamanda neşredilmiş Dış ticaret rejimi takas sistemini tamamiyle ilga etmiş bulunmaktadır. Madem ki münferit teşebbüslerde takas sisteminin tatbik edilmesi mümkün değildir. O halde rakip memleketlerininkine ezcümle Yunanistan, Irak, Mısır ve sairinin yaptığı gibi yine kliring sistemine dayanan fakat gayri resmi tüccarlar vasıtasıyla bu yolun temin edilmesi lazımdır. Ticaret Vekâletinin de muhtelif teşebbüslerle bu yolu açmağa uğraştığını biliyoruz. Benim bu tekriri vermektan ve vekil arkadaşımışı burada konuşmağa sevketmekten maksadım işittiğimize göre bir takım basit düşüncelerle ehemmiyetsiz ve lüzumsuz kırtasî muamelelerin tesiri altında bu işin engellenmiş olmasıdır. Maliye Vekâleti bilmem hangi kanuna istinaden Türk parası koruma kanununa istinaden ore ile yapacağına.

A 3

~~konu~~ konu k^{an}nununa istinaden ora ile ~~muamele~~ yapacağımız muamelelerde eger borçlanmış olursak ileride herhangi bir sebeple alacağımızı almak mümkün olmazsa bunun mesuliyeti terettip edermiş. Sadece tütün on ; on beş milyon liraya baliğ olmaktadır. Bunun yanı başında bir sürü de bakliyat, kuru yemiş, kuru sebze satmak mevzuabhis olduğuna göre lakal 25-30 milyonluk bir alış veriş kapısı açılmış olacaktır. Bunun yanı başında yapacağımız mübadelede dikkatli olacak olursak ve dikkatle takip edecek olursak artık farzı muhal olarak feci bir vaziyet hasıl olsa , takılacak para nihayet üç, beş yüz bin lirayı aşmaz. Bu işin temin ettiği kar karşısında üç, beş yüz bin liranın kaybedilmiş olması dahi ~~bu~~ bu işin getireceği yüksek menfaat karşısında hiç mesabesindedir. Bu işi bir bakanlık değil; bir hükümet meselesi yapıp bir an evvel mevcut engelleri bertaraf ederek Şarki Almanya ile ticari münasebetlerimizi meydana getirmek için Vekil bey arkadaşımız çalışsın. Bu işte vakit kaybetmiyelim. Yunanistanla anlaşma yapmaktadır tütün satışında . Bizinki daha kolaydır. Bunu kendilerindenrica ederim. Esasen k'ndilerini teşvik etmiş olmak için bu takririmi vermiş bulunuyorum.

Reis- Bu mevzuda başka söz isteyen varmı?.. Söz isteyen olmadığına göre , konuşulacak gündemde başka mesele de olmadığına göre , önümüzdeki salı günü toplanmak üzere birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 15.30

KÜTLE
DİŞARI
SILAMAZ

Hususi

D.P. Meclis Grubu Yüksek
Reisliğine

- Şarkî Almanya ile ticaret
mübadelelerinin ne için
yapılmadığına dair.

Şarkî Almanya ile gayrî resmî teğebbüsler yapılarak diğer bir çok rakiplerimizin başardıkları ticarî mübadele minasebetleri kurmak ve bu yoldan bilhassa ağırlığına hissettiğimiz ihrac mallarımıza ötedenberi alıştığımız mahreğleri istirdat etmek mümkün ve duyduklarımıza göre alakalı Hükümet çevrelerimizce iyi karşılanacağına dair kanaatimiz kuvvetli olan bu mevzuun bugüne kadar ne için müsbet bir sayfaya intikal ettirilemediğinin izahını, sayın Ekonomi ve Ticaret Vekilinden saygı ile rica ederim.

Kastamonu Mebusu
Şükrî Kerimzade

15 nci Birleşim

D.P. Meclis Grubu Gündemi
9.2.1954 salı saat:15 de

- 1- Geçen birleşim tutanak özetinin okunması
- 2- Kastamonu Mebusu Şükrü Kerinzade'nin 28.1.1954 tarihli, Şarki Almanya ile ticaret mübadelelerinin ne için yapılmadığına dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu.

Sayı : .....

Geçen birleşim tutanak özeti

Demokrat Parti Meclis Grubu Umumi Heyeti 2.Şubat.1954 salı günü saat. 15 de Başkanvekili Abidin Potuoğlu'nun başkanlığında toplandı. Yapılan yoklama neticesinde çoğunluk bulunduğu anlaşıldığından birleşim açıldı.

1- Geçen birleşim tutanak özeti okundu.

Gündem harici usul hakkında söz alan Ankara Mebusu Sadri Maksüdi Arşal Mısır meselesi hakkında hükümetin henüz gruba tadminkar cevap vermediğinden meselenin ehemmiyeti dolayısıyla bunun bir an evvel grupta görüşülmesi lâzım geldiği mütalaası üzerine Başkanlıkça bu hususun Hükümetin nazarı dikkatine sunulacağı ifade edilerek gündeme geçilmiştir.

Başkanlık Divanı sunuşu olarak D.P. Meclis Grubu İdare Heyetinin üç aylık hesap bilançosu okunarak kabul olundu.

2- Gündemin ikinci maddesindeki Afyon Mebusu Ali İhsan Sâbis'in iki kısımdan ibaret olan tahririnin Mısır meselesi ile ilgili birinci kısmı esasen bu meselenin hükümetin cevap vermesine taliken gündemde bulunmakta olması, ikinci kısmı ise mumaileyhin üst üste iki defa bulunmaması dolayısıyla düşmüştür.

3- Erzurum Mebusu Bahadır Dülger'in 11.1.1954 tarihli Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu mumaileyhin üst üste iki defa bulunmamasından düşmüştür.

4- Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun 20.1.1954 tarihli, Bayındırlık Vekilinden sözlü sorusu Vekil tarafından cevaplandırıldı. Soru sahibi konuştu. Vekil tekrar izahatta bulundu. Sorunun müzakeresi tamamlandı.

Gündemde görüşülecek başka madde bulunmadığından 9.2.1954 salı günü saat.15 de toplanılmak üzere birleşime son verildi.

Başkanvekili
Eskişehir
A.Potuoğlu

Kâtip
Kocaeli
E.Alican

Kâtip
Manisa
S.Mihçioğlu

